

Välfärdsplan för barn och unga i Österbotten – information som stöd för det fortsatta arbetet

Bakgrund

I Österbotten har beredningen av en gemensam välfärdsplan för barn och unga fortsatt år 2019. Arbetet har skett i anslutning till LAPE-akademins tillfällen 9.5 samt 3.10 samt genom förhandsuppgifter som skickats till de kommunala LAPE-grupperna. Vid det första tillfället uppgick antalet deltagare till 90 personer, vid det andra till 60. Man kan säga att alla kommuner i landskapet, utom Kronoby, har varit involverade i varje skede av processen. Kronoby utformar en plan tillsammans med Mellersta Österbotten, inom ramen för samkommunen Soite.

En regional välfärdsplan för barn och unga passade bra som ett konkret mål för LAPE-akademiltillfällena, eftersom evenemangen riktade sig till aktörer inom bildningen samt social- och hälsovården i hela landskapet. Dessutom genomför Institutet för hälsa och välfärd (THL) i fortsättningen utvärderingar av social- och hälsovårdstjänster samt välmående på regional nivå. Syftet var inte att ta fram en slutlig plan, utan att tillsammans utforma ett underlag och en stomme för en plan. Resultaten av arbetet kan fritt utnyttjas av kommunerna vid beredningen av egna eller gemensamma välfärdsplaner för barn och unga. Utgående från resultaten kan de om de så önskar i fortsättningen utarbeta en gemensam heltäckande välfärdsplan.

Inom LAPE-förändringsprogrammet tillsattes en landskapsbaserad LAPE-samarbetsgrupp bestående av representanter för regionens bildnings- och social- och hälsovårdsledning. Uppgiften för gruppen har varit att i samarbete med kommunernas LAPE-grupper dra upp linjerna för ett sektorsövergripande arbete för barns och ungas välmående i landskapet. Gruppen har även fungerat som styrgrupp för LAPE-akademins evenemang.

Rekommendationer gällande välfärdsplanen ges av LAPE-samarbetsgruppen. Gruppens medlemmar har under år 2019 varit: Christina Knookala (ordf.), Åsa Snickars, Alice Backström, Jukka Kentala, Jan Levander, Ari-Pekka Toivari, Tiia Krooks, Ari-Pekka Toivari och en representant för bildningsledningen i Laihela samt som sekreterare förändringsagenten Riku Niemistö. Dessutom har kommunagenten Sari Välimaa deltagit i grupparbetet. Riku Niemistö samt LAPE-utvecklare Ann Backman har svarat för arrangemangen i anslutning till LAPE-akademiltillfällena.

Legislativ bakgrund och centrala element vid beredningen av planen

Den rättsliga grunden för välfärdsplanen för barn och unga anges i §12 i barnskyddslagen. Planen upprättas för att främja barns och ungas välfärd och stödja organiseringen och utvecklingen av barnskyddet. Med hjälp av planen styrs, leds och utvecklas välfärdsarbetet för barn, unga och familjer i kommunen och i Österbotten. Den del i planen som handlar om elevvård stöder sig på §12 i lagen om elev- och studerandevård.

I planen granskas välfärd och tjänster för barn och unga som en helhet. Tyngdpunkten ligger på en beskrivning av nuläget, men speciellt på ledning av förebyggande välfärdsarbete. Förebyggande

välfrädsarbete är inte enbart en rekommendation eller god praxis, utan baseras på lagstiftning. Exempelvis åläggs socialvården och övriga kommunala tjänster enligt barnskyddslagen (Finlex 417/2007) att främja goda uppväxtförhållanden för barn samt stöda ett gott föräldraskap. Barnens och de ungas välfärd bör beaktas och eventuella missförhållanden under uppväxttiden korrigeras, med andra bör man skapa förutsättningar för en god barndom.

Planen upprättas i form av ett samarbete mellan olika sektorer och kan göras upp av en enskild kommun eller av flera kommuner tillsammans. Vid utformningen av planen bör även barn, unga och familjer samt kommuninvånare och serviceanvändare, i egenskap av klienter, involveras. Både personer som jobbar med klienter och personer från ledningen bör medverka. Viktigt är också att politiska beslutsfattare är med i arbetet. Planen godkänns i kommunfullmäktige och fullmäktige följer upp och utvärderar genomförandet av planen minst en gång under mandatperioden. Enligt barnskyddslagen ska planen beaktas då budgeten och ekonomiplanen görs upp.

Välfärdsplanen för barn och unga är omfattande och behandlar barns och ungas uppväxtförhållanden, förebyggande av därmed förknippade problem, stöd i föräldraskap samt tjänster för barn och unga. Tyngdpunkterna och målsättningarna i välfärdsplanen ska integreras i kommunstrategin. Välfärdsplanen kan också vara en del av en mer heltäckande välfärdsberättelse/-strategi.

I det första skedet skapades centrala element som bör beaktas vid beredningen av välfärdsplanen. Dessa element är ledningens roll, delaktighet, konkreta mål, kommunikation, genomförande samt uppföljning och utvärdering. Elementen beskrivs närmare i en Power Point-presentation som innehåller en sammanställning av resultaten av hela processen. Förutom elementen har även målområdena och målen fastställts. Man har också tagit fram åtgärder och mätare för uppföljning och utvärdering som kommunerna kan utnyttja.

Närmare information:

-THL:s nätsidor [https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-](https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/johtamisen_tueksi/mika_ohjaa_toimintaa/lasten_ja_nuorten_hyvinvointisuunnitelma)

[perheet/johtamisen tueksi/mika ohjaa toimintaa/lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma,](https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/johtamisen_tueksi/mika_ohjaa_toimintaa/lasten_ja_nuorten_hyvinvointisuunnitelma)

-[Lastensuojelulaki 2007/417 \(Finlex\)](#)

-[Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laadinta kunnissa. Opas lakisäateisen suunnitelman laadintaan.](#) (pdf) Del 1. Beredning av planen. (2008) Kommunförbundet.

-[Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laadinta kunnissa. Opas lakisäateisen suunnitelman laadintaan.](#) (pdf) Osa 2. Uppföljning och utvärdering av planen. (2009) Kommunförbundet.

Mot en regional plan

Beredningen av en regional välfärdsplan för barn och unga har framskridit speciellt i de områden där det finns en regional samkommun för social- och hälsovård. En gemensam samkommun kan förutom att koordinera främjandet av välfärd och hälsa på regional nivå även svara för beredningen av en välfärdsplan i nära samarbete med kommunerna i regionen. Med tanke på att kommunerna står för största delen av kostnaderna för barn- och familjetjänster kan kommunernas roll inte överbetonas. På befolkningsnivå är det barnfamiljerna som är den flitigaste användaren av tjänster som kommunens bildningssektor tillhandahåller, till exempel grundläggande utbildning och småbarnspedagogik. Viktigt vid beredningen av en regional plan är att skapa ett gemensamt faktaunderlag om barns och ungas välfärd. En sådan analys av utgångsläget bör även omfatta situationen i de olika kommunerna. Fakta om kommunernas särdrag och mål tillhandahålls av kommunernas sektorsövergripande grupper, såsom LAPE-grupperna eller styrgrupperna för elevhälsan. Vid definieringen av mål är det viktigt att involvera även kommunernas ungdomsfullmäktige.

I Österbotten har gemensamma välfärdsplaner för barn och unga utarbetats i flera kommuner, bland annat i Jakobstadsregionen samt i K5-regionen i landskapets södra del. Vad man i kommunerna upplevt som en utmaning är att betrakta planen som ett gemensamt styrdokument som lever i vardagsarbetet och som ska följas. En annan utmaning är den regelbundna uppdateringen av planen. Vidstående karta visar läget för välfärdsplanerna för barn och unga i Österbotten. I kommunerna som markeras med en röd asterisk saknas för närvarande (11/2019) en ikraftvarande plan. I de grönmarkerade kommunerna finns en ikraftvarande välfärdsplan.

Bild: Välfärdsplaner för barn och unga i Österbotten

Utvärdering och uppföljning

Möjligheten att övergå till en regional plan underlättas också av den förstärkta utvärderingsroll som Institutet för hälsa och välfärd har. I fortsättningen kommer föremålet för en regelbunden utvärdering att vara de social- och hälsotjänster inom sjukvårdsdistriktet som produceras offentligt, jämlikheten i tillgången till dessa tjänster och kostnadseffektiviteten i genomförandet. Utvärderingen omfattar primärvården, socialvården och specialistsjukvården. För barnens och de ungas del har man även lyft fram hälso- och välfärdsindikatorer, t.ex. resultaten från enkäten Hälsa i skolan, samt utvärderingen av tjänster som fortfarande ordnas av kommunen, t.ex. elevhälsan. Närmare information om utvärderingen samt de

landskapsvisa utvärderingsrapporterna finns på THL:s nätsidor: <https://thl.fi/fi/web/sote-uudistus/arviointi-ja-tietoikkuna/arviointi>

Vid utvärderingen och uppföljningen av den regionala planen bör läget för social- och hälsovården både på kommun- och landskapsnivå tas i beaktande. De ansvariga aktörerna bör vara tillräckligt konkret fastställda, t.ex. bör man beakta kommunernas lagstadgade sektorsövergripande arbetsgrupper. Den kommunala social- och hälsovårdssektorns resultat- eller serviceområde är inte tillräckligt specifikt.

Exempel på välfärdsplaner för barn och unga

- Larsmo, Jakobstad, Pedersöre, Nykarleby <https://www.larsmo.fi/assets/Uploads/Valfardsplan-for-barn-och-unga.pdf> på finska: <https://www.pedersore.fi/assets/Dokumentarkiv/Utbildning-och-barnomsorg/SKOLOR/Edsevon-koulu/OPS-2016/Lasten-ja-nuorten-hyvinvointisuunnitelma.pdf>
- K5-området http://www.kfem.fi/attachments/article/385/FINAL_Plan_for_barn_och_unga.pdf på finska http://www.kfem.fi/attachments/article/427/FINAL_Lasten_ja_nuorten_suunnitelma.pdf
- Vasa <https://docplayer.fi/20287925-Vaasan-lasten-ja-nuorten-hyvinvointisuunnitelma-2013-2016.html> på svenska
- Esbo [Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2017-2021](#) på svenska [Välfärdsplan för barn och unga 2017–2021 - Esbo stad](#)
- Landskapet Päijänne-Tavastland https://www.lahti.fi/PaatoksentekoSite/strategia-ja.-talousSite/Documents/lasten_ja_nuorten_hyvinvointisuunnitelma.pdf
- Kommande landskapsvisa planer bl.a. Mellersta Österbotten och Södra Karelen